

ارائه مدل رهبری معنوی با راهبردهای مقام معظم رهبری و مدیریت جهادی در مدیران دانشگاه های علوم پزشکی کرمان

اسماء سعیدی^۱، سنجر سلاجقه^{۲*}، یاسر سالاری^۳، حمیدرضا ملائی^۴

۱- دانشجوی دکتری مدیریت دولتی گرایش منابع انسانی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمان، کرمان، ایران،
<https://orcid.org/0000-0002-9550-9429>، ایمیل: asmasaedy20@gmail.com

۲- دانشیار، گروه مدیریت دولتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمان، کرمان، ایران،
<https://orcid.org/0000-0002-3412-6731>، ایمیل: s.salajeghe@iauk.ac.ir

۳- استادیار، گروه الهیات، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمان، کرمان، ایران،
<https://orcid.org/0000-0001-9825-4487>، ایمیل: salari@iauk.ac.ir

۴- استادیار، گروه مدیریت صنعتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمان، کرمان، ایران،
<https://orcid.org/0000-0003-4135-9143>، ایمیل: harmollaei@ut.ac.ir

*نویسنده مسئول: سنجر سلاجقه، دانشیار، گروه مدیریت دولتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمان، کرمان، ایران،
s.salajeghe@iauk.ac.ir، ایمیل:

چکیده:

در سال های اخیر توجه فزاینده ای در زمینه رهبری معنوی و منافع قابل توجه آن برای افراد، گروه ها، سازمان ها و جوامع وجود دارد، مطالعه حاضر با هدف بررسی مدل رهبری معنوی بر اساس راهبردهای مقام معظم رهبری با تکیه بر مدیریت جهادی در مدیران دانشگاه های علوم پزشکی استان کرمان انجام شده است. مطالعه حاضر، مقطعی با تحقیق بر روی ۱۵۶ نفر از مدیران عالی، میانی و عملیاتی دانشگاه های علوم پزشکی استان کرمان انجام شد. اطلاعات پژوهش از سه پرسشنامه رهبری معنوی، راهبردهای مقام معظم رهبری، مدیریت جهادی جمع آوری شد. داده ها با استفاده از نرم افزارهای SPSS ویراست ۲۳ و Smart PLS ویراست ۲/۲ در سطح معناداری $P \leq 0/05$ ، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. بین راهبردهای مقام معظم رهبری ($\beta < 0/05$ ، $\beta = 0/707$) و رهبری معنوی رابطه معناداری وجود دارد و همچنین رابطه معناداری بین مدیریت جهادی ($\beta < 0/05$ ، $\beta = 0/204$) با رهبری معنوی برقرار است. حصول مقدار $0/740$ برای GOF نشان از برازش بسیار قوی این مدل است. نتایج این پژوهش نشان داد، مدیران دانشگاه علوم پزشکی به عنوان یکی از عوامل و نهادهای اصلی در شرایط مهار کرونا به شمار می آیند، آنها می توانند با نصب العین قراردادن رهبری معنوی، راهبردهای مقام معظم رهبری و بکارگیری اصول مدیریت جهادی

وی، کارآمدی و موفقیت خود را در شرایط مهار کرونا به مرحله ظهور برسانند و جامعه را از چالش ها، مشکلات و موانع مختلف به سلامت عبور داده و اهداف متعالی حوزه بهداشت و درمان را محقق سازند.

واژگان کلیدی: رهبری معنوی، راهبردهای مقام معظم رهبری، مدیریت جهادی.

مقدمه

قشر مدیران و مسئولان دارای نقشی بسیار موثر و مهم در نظام های اجتماعی امروزی می باشند. خداوند متعال در سوره اسراء می فرماید: روزی که همه مردمان را با رهبرانشان می خوانیم (The Holy Quran, verse 71).

یعنی هر کسی با پیشوای خودش که عملاً الگوی الهام بخش او بوده است، محشور می گردد. بدیهی است که اگر فرهنگ حاکم بر این قشر فرهنگی فاسد و ضد ارزش باشد، جوامع تحت نظر این قشر به مشکلات فراوانی برخورد خواهد کرد و بالعکس اگر فرهنگ حاکم بر مدیران فرهنگی مبتنی بر ایمان باشد، آن نظام اجتماعی پیشرفت های معنوی و مادی بسیار ماندگاری خواهد نمود. مترف و دنتون، مدیریت معنویت را یکی از مهم ترین فعالیت های مدیریت بر شمرده و جایگاه و چشم انداز معنویت را بدین گونه نشان می دهند: ما بر این باوریم که آنچه بشریت در این وضعیت بحران زده با آن مواجهه است، انتخاب این نیست که آیا سازمان ها باید معنوی تر شوند یا خیر، بلکه انتخاب این است که آنها چگونه معنوی تر می شوند (Rastegar, 2010: 18). معنویت و رهبری هر دو سازه های پیچیده ای هستند (Habibollah Nakhi, 1997: 94).

از معنویت به عنوان یک موضوع پژوهش جدید در نظریات رهبری نام برده شده است (Dent et al., 2005: 625). به طوری که همپوشانی قابل توجهی بین معنویت در محیط کار و نظریه های رهبری وجود دارد (Oladi, 2000: 109). نتایج بررسی ها نشان می دهد که در سال های اخیر توجه رو به افزایشی در زمینه رهبری معنوی و منافع قابل توجه آن برای افراد، گروه ها، سازمان ها و جوامع صورت گرفته است (Arkoubi, 2016: 25). به گونه ای که می تواند به عنوان سازه ای نوظهور در بافت گسترده تر معنویت در محیط کار دیده شود (Fry et al., 2012: 641). در واقع باید عنوان نمود که شیوه رهبری و مدیریت تابعی از ارزش های حاکم بر بافت سازنده یک جامعه هستند و بدیهی است که چگونگی عناصر تشکیل دهنده یک جامعه، نوع خاصی از نظام ارزشی و شیوه خاص مدیریت را اقتضا می کند (Tulayi, 2007: 53).

امروزه به تدریج کمبودهای بنیادی مکاتب مدیریتی غربی در حال نمایان شدن است. دستیابی جامعه اسلامی به اهداف و آرمانهای خود یعنی رشد و کمال آحاد جامعه و بسط عدالت، منوط به استفاده از الگوی مدیریتی متناسب با آن است. چنین الگویی مبتنی بر ارزشهای اسلامی بوده و با مبانی مادی تفکر غربی در تعارض است. مقام معظم رهبری، الگوی فوق را مدیریت جهادی نامیده‌اند. مدیریت جهادی، یک سبک مدیریت جدید، بومی و برآمده از فرهنگ ایرانی - اسلامی است. مقام معظم رهبری، در تبیین مدیریت جهادی میفرمایند: «مدیریت جهادی یعنی کار،

تلاش، با خدا حساب کردن، به علم تکیه کردن، به درایت و تدبیر تکیه کردن». ایشان سه ویژگی مهم مدیریت جهادی را خدمت به مردم، نیت خدایی (خلوص) و تکیه بر علم برمی شمارن (Chardoli, 2018: 84).

جمشیدی، تفکر بسیجی را تفکری عقلانی-و حیانی و حکیمانه و عارفانه میدانند که عمیق و برخاسته از دانش و آگاهی است. طبق تعریف وی، عناصر مهم این تفکر عبارتند از: واقعنگری و آرمانگرایی، عقلگرایی و ایمانگرایی، آزادی و آگاهی، مسئولیت و اراده، حضور و آمادگی مستمر و عشق و سلوک (Jamshidi, 2016: 12).

مدیریت جهادی در سایه تفکر بسیجی به ثمر مینشیند و میتوان از آن بهره گرفت. در واقع تفکر بسیجی موتور محرکه مدیریت جهادی در تمامی عرصه های کشور در سطح ملی و جهانی است؛ بنابراین اگر تبیین، توسعه و نهادینه سازی فرهنگ و تفکر بسیجی با تمرین مناسب به درستی صورت پذیرد و در فکر و عمل مسئولان عمق یابد، مدیریتی که در آن خستگی وجود ندارد و همه سختیها به خاطر خدا شیرین خواهد شد. پس برای تحقق مدیریت جهادی که در آموزه های اسلامی و اعتقادی ما ریشه دارد، باید تفکر بسیجی را دوباره احیا کرد زیرا کسانی که تفکر بسیجی نداشته باشند یا تظاهر به تفکر بسیجی نمایند نمیتوانند مدیریت جهادی را درک کرده و تحقق ببخشند (Turkashvand, 2014: 25).

رهبری بالاترین مقام سیاسی و معنوی در نظام جمهوری اسلامی ایران است و مسئولیت های متعددی را بر دوش دارد. وی هماهنگ کننده قوای مختلف مملکت و تعیین کننده سیاست های کلی نظام است. رهبری در جامعه اسلامی وظیفه هدایت معنوی مردم و اداره کشور را بر عهده دارد و هدایت کننده نهادهای حکومتی در مسیر اجرای صحیح قوانین اسلامی است. بنابراین گفتار و رفتار مدیری که در این حکومت اسلامی به مدیریت می پردازد، باید تا جای ممکن آینه تمام نمای جایگاه مردم در نظام اسلامی باشد در نتیجه عملکرد مدیران نظام اسلامی در نوع نگرش و اعتماد مردم نسبت به کل ساختار نظام اسلامی تاثیر بسزایی دارد به همین دلیل ضروری است که سبک مدیریتی سازمان های فعال در نظام اسلامی به گونه ای باشد که بتوانند وظیفه خود را در قبال مردم و نظام اسلامی به درستی انجام دهند، البته این هدف فقط با تبعیت از راهبردهای مقام معظم رهبری محقق می شود.

مفهوم مدیریت جهادی یکی از کلید واژه هایی است که بارها از سوی معظم له تکرار شده است به عنوان نمونه ایشان در جمع مسئولان کشور فرمودند "با حرکت عادی نمی شود پیش رفت، با حرکت عادی و خواب آلودگی و بی حساسیتی نمی شود کارهای بزرگ انجام داد، یک همت جهادی لازم است، تحرک جهادی و مدیریت جهادی برای این کارها لازم است، باید حرکتی که می

شود هم علمی باشد، هم پر قدرت باشد، هم با برنامه و هم مجاهدانه باشد" (Khamenei, 2013: 26). اگر رهبری معنوی و مدیریت جهادی وجود داشته باشد، مدیران دانشگاه های علوم پزشکی استان کرمان به سمت اهداف و آرمان های خود که از مهم ترین آنها ایجاد عدالت در توزیع امکانات و رفع محرومیت در حوزه بهداشتی و درمانی و به ویژه اینکه امروزه نظام سلامت درگیر پاندمی ویروس منحوس کووید - ۱۹ می باشد، موفق خواهند بود. بنابراین با توجه به اهمیت موضوع رهبری معنوی و مدیریت جهادی مبتنی بر بیانات مقام معظم رهبری به عنوان الگوی مدیریتی اسلامی- ایرانی پیشرفت در کانون توجه این مقاله بوده است که می تواند به عنوان راهنمای علمی و کاربردی مدیران دانشگاه های علوم پزشکی استان کرمان جهت استفاد در سیاست گذاری و سیستم مدیریتی و نیز چارچوبی برای آموزش، پرورش، توسعه و نهادینه سازی مدیریت جهادی مورد توجه جدی قرار گیرد.

روش کار

پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است که به روش پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری پژوهش شامل مدیران عالی، میانی و عملیاتی دانشگاه های علوم پزشکی استان کرمان است. روش نمونه گیری طبقه ای که متناسب با حجم طبقه می باشد و تعداد مدیران سازمانهای منتخب بر اساس جدول کوهن ۱۵۶ محاسبه شده است. معیارهای ورود به مطالعه شامل داشتن سابقه مدیریت در این دانشگاه ها، سکونت در شهرستان های مورد مطالعه و معیار خروج از طرح عدم رضایت برای شرکت در مطالعه بود.

تمامی اصول اخلاقی مرتبط از جمله محرمانه بودن پرسشنامه ها، رضایت آگاهانه شرکت کنندگان در پژوهش و اختیار خروج از پژوهش رعایت شده است. در این پژوهش به منظور جمع آوری داده های مورد نیاز از سه پرسش نامه استفاده شده است که بر اساس طیف پنج گزینه ای لیکرت تنظیم شده است. جهت سنجش متغیر عوامل مرتبط با رهبری معنوی از پرسش نامه محقق ساخته ۳۱ سوالی بر اساس طیف پنج گزینه ای لیکرت با مولفه های (تقوا، مصلحت اندیشی، بصیرت، همدلی، عدالت محوری، حفظ کرامت انسانی، تواضع، سعه صدر، ایفای نقش الگو، ایجاد وحدت) مورد ارزیابی قرار گرفته است، راهبردهای مقام معظم رهبری (شایسته سالاری، فرصت جویی هوشمندانه، ارزیابی ملی با نگاه به آینده، خوش بین کردن مردم نسبت به اسلام و انقلاب، عدالت و مبارزه با فساد، توجه به دستاوردهای انقلاب، آرمان خواهی، تکلیف محوری، احساس مسئولیت در برابر بیت المال، خلاقیت و نوآوری) از پرسش نامه محقق ساخته ۳۰ سوالی استفاده شده است که بر اساس طیف ۵ گزینه ای لیکرت مورد ارزیابی قرار گرفته است. متغیر مدیریت جهادی (اصل غایتمندی جهان و موجودات، اصل بالقوه بودن کمال نهایی موجودات در عالم ماده با اعمال بالفعل، اصل تناسب هدایت و ساختار وجودی موجودات، اصل حجیت ذاتی عقل، اصل حجیت تجربه، اصل حجیت نقلی، اصل فطرت و وحدت حقیقت بشری، اصل بالقوه بودن فطرت) نیز پرسش نامه محقق ساخته ۲۹ سوالی استفاده شده است که بر اساس طیف ۵ گزینه ای لیکرت مورد سنجش قرار گرفته است. به منظور تعیین روایی از روش اعتبار محتوایی استفاده شده است (نظر متخصصان) و روایی این پرسشنامه ها با درصد بالایی به تایید رسیده است. در این پژوهش برای سنجش پایایی پرسشنامه از روش

آلفای کرونباخ استفاده شده است. برای این منظور با استفاده از آلفای کرونباخ مقدار پایایی برای پرسشنامه های عوامل مرتبط رهبری معنوی ۹۲/۰ و راهبردهای مقام معظم رهبری ۹۸/۰ و مدیریت جهادی ۹۰/۰ است.

یافته ها

تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزارهای SPSS ویراست ۲۳ و Smart PLS ویراست ۲/۲ انجام شده است. در پژوهش حاضر سطح معنی داری ۰/۰۵ در نظر گرفته شده است. برای بررسی سؤال های پژوهش از روش های آماری تحلیل عاملی تأییدی، معادلات ساختاری و آزمون t تک نمونه ای استفاده شده است.

برای ارزیابی برازش کلی الگوی پیشنهادی، از شاخص نیکویی برازش (GOF) استفاده شده است که برای محاسبه آن از دو شاخص میانگین Commuality و ضریب تعیین (R^2) استفاده می شود (جدول ۱).

$$GOF = \sqrt{R^2 * Commuality}$$

جدول ۱. محاسبه برازش الگو

متغیر	Commuality	ضریب تعیین (R^2)
شایسته سالاری	۰/۷۱۹	۰/۷۵۳
فرصت جویی هوشمندانه	۰/۸۳۴	۰/۷۱۱
ارزیابی ملی با نگاه به آینده	۰/۸۶۰	۰/۷۳۰
خوش بین کردن نسبت به اسلام و انقلاب	۰/۸۲۴	۰/۶۱۱
عدالت و مبارزه با فساد	۰/۸۳۱	۰/۸۲۳
توجه به دستاوردهای انقلاب	۰/۸۱۹	۰/۸۲۶
آرمان خواهی	۰/۷۷۴	۰/۸۶۴
تکلیف محوری	۰/۸۱۸	۰/۷۹۲
احساس مسئولیت در برابر بیت المال	۰/۸۱۶	۰/۷۷۷
خلاقیت و نوآوری	۰/۸۱۸	۰/۸۴۷
راهبردهای مقام معظم رهبری	۰/۶۲۰	-
اصل غایبمندی جهان و موجودات	۰/۷۷۵	۰/۷۹۸
اصل بالقوه بودن کمال نهایی موجودات در عالم ماده با اعمال بالفعل	۰/۷۰۶	۰/۸۳۲
اصل تناسب هدایت و ساختار وجودی موجودات	۰/۷۲۶	۰/۸۳۲

۰/۸۱۱	۰/۷۶۵	اصل حجیت ذاتی عقل
۰/۷۰۴	۰/۶۱۹	اصل حجیت تجربه
۰/۷۶۰	۰/۷۷۳	اصل حجیت نقل
۰/۷۹۲	۰/۷۶۵	اصل فطرت و وحدت حقیقت بشری
۰/۸۵۴	۰/۸۱۰	اصل بالقوه بودن فطرت
-	۰/۷۶۵	شاخصه‌های فلسفه اسلامی مدیریت جهادی
۰/۸۱۵	۰/۸۶۰	تقوا
۰/۶۲۸	۰/۷۱۰	مصلحت‌اندیشی
۰/۲۶۹	۰/۸۰۳	بصیرت

با توجه به سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ که به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی شده است و حصول مقدار ۰/۷۴۰ برای GOF نشان از برازش بسیار قوی مدل است (جدول ۲).

جدول ۲. محاسبه برازش الگو

متغیر	Communality	ضریب تعیین (R^2)
همدلی	۰/۷۴۳	۰/۷۱۵
عدالت محوری	۰/۷۲۹	۰/۶۲۸
حفظ کرامت انسانی	۰/۸۲۱	۰/۵۱۲
تواضع	۰/۷۰۳	۰/۶۸
سعه صدر	۰/۸۱۹	۰/۵۷۱
ایفای نقش الگو	۰/۷۱۹	۰/۷۲۷
ایجاد وحدت	۰/۸۳۴	۰/۷۹۵
رهبری معنوی	۰/۴۸۸	۰/۷۰۰
شاخص نیکویی برازش (GOF)		۰/۷۴۰

برای بررسی معنی‌داری فرضیه‌های پژوهش از نسبت بحرانی استفاده شده است. چنانچه نسبت بحرانی، بیشتر از ۱/۹۶ یا کمتر از ۱/۹۶- باشد (در سطح خطای کمتر از ۵ درصد) و بیشتر از ۱/۶۴ یا کمتر از ۱/۶۴- باشد (در سطح خطای کمتر از ۱۰ درصد)، فرضیه تأیید و رابطه معنادار بین دو متغیر حاصل می‌شود (جدول ۳).

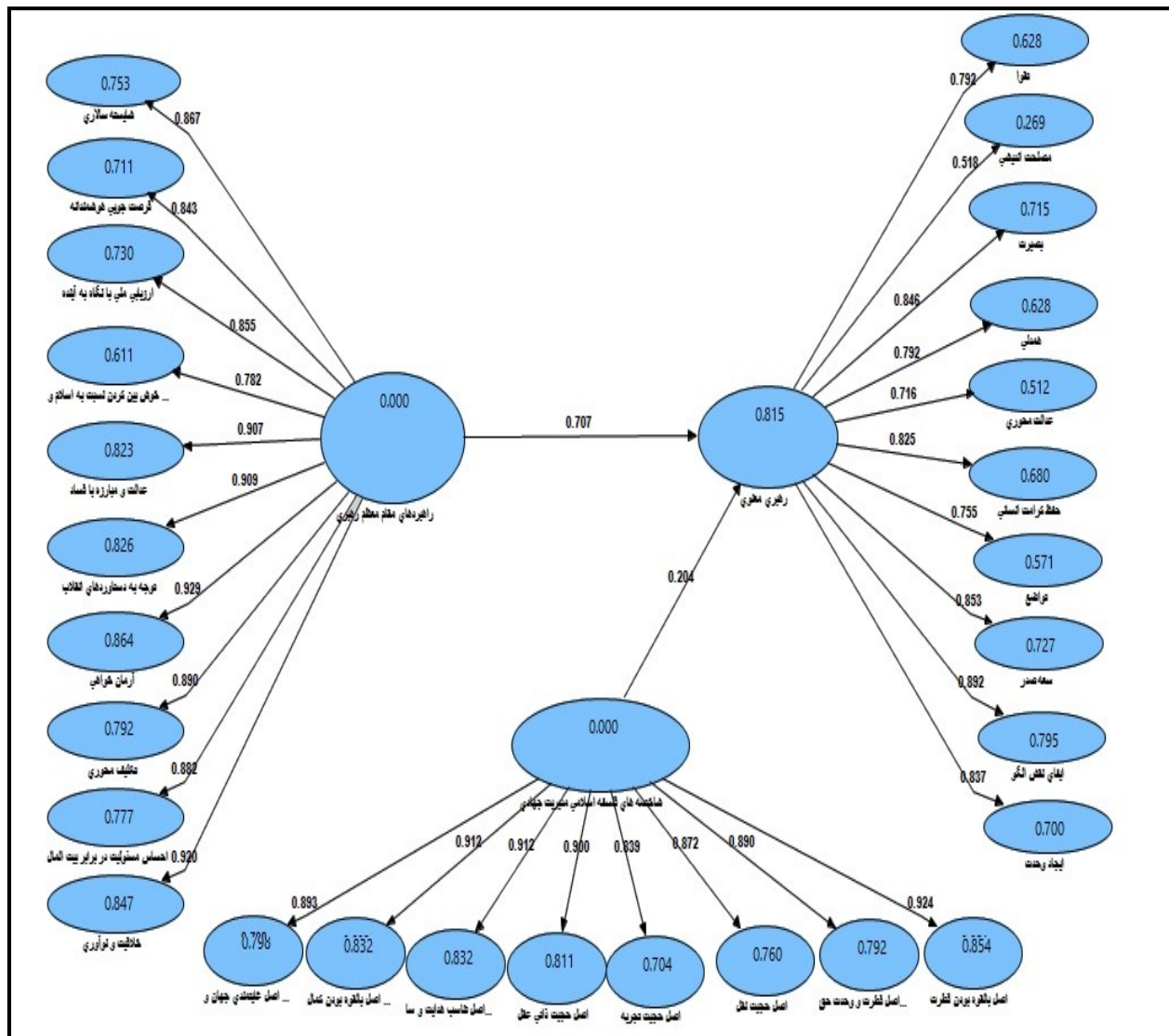
جدول ۳. نتیجه آزمون سؤال اصلی پژوهش

سؤال	ضریب مسیر	آماره t	نتیجه	نوع رابطه
راهبردهای مقام معظم رهبری ← رهبری معنوی	۰/۷۰۷	۴/۷۸۲**	تأیید	افزایشی

افزایشی	تأیید	۱/۹۸۱**	۰/۲۰۴	شاخصه‌های فلسفه اسلامی مدیریت جهادی ← رهبری معنوی
---------	-------	---------	-------	---

**معنی‌دار در سطح ۰/۰۵، *معنی‌دار در سطح ۰/۱

نتایج ارائه شده نشان‌دهنده رابطه معنادار بین راهبردهای مقام معظم رهبری ($\beta=۰/۷۰۷, p<۰/۰۵$) و رهبری معنوی است. با توجه به مثبت بودن ضریب مسیر، این رابطه از نوع افزایشی (مستقیم) است. بدین معنا که با افزایش و بهبود در اجرای راهبردهای مقام معظم رهبری، زمینه افزایش رهبری معنوی فراهم می‌شود. همچنین نتایج ارائه شده نشان‌دهنده وجود رابطه معنادار بین شاخصه‌های فلسفه اسلامی مدیریت جهادی ($\beta=۰/۲۰۴, p<۰/۰۵$) با رهبری معنوی است ($p>۰/۰۵$ -مقدار) (نمودار ۱).

نمودار ۱. ضرایب مسیر الگوی سؤال اصلی پژوهش

بحث و نتیجه گیری

با توجه به نتایج پژوهش حاضر، نشان‌دهنده رابطه معنادار بین راهبردهای مقام معظم رهبری ($\beta=0.707, p<0.05$) و رهبری معنوی است. با توجه به مثبت بودن ضریب مسیر، این رابطه از نوع افزایشی (مستقیم) است. بدین معنا که با افزایش و بهبود در اجرای راهبردهای مقام معظم رهبری، زمینه افزایش رهبری معنوی فراهم می‌شود. همچنین نتایج ارائه‌شده بیانگر وجود رابطه معنادار بین شاخصه‌های فلسفه اسلامی مدیریت جهادی ($\beta=0.204, p<0.05$) با رهبری معنوی است ($p>0.05$ -مقدار) که بیانگر آن است که هدف اصلی این پژوهش تعیین مدل رهبری معنوی بر اساس راهبردهای مقام معظم رهبری با تکیه بر مدیریت جهادی را در مدیران دانشگاه های علوم پزشکی استان کرمان مورد تاکید قرار می دهد. در ادامه مطالعات مرتبط با موضوع تحقیق حاضر ارائه می گردد.

در مطالعه انجام شده توسط خائف الهی و همکاران با هدف بررسی مولفه های رهبری معنوی در سازمان مشخص شد که رهبری می تواند از طریق وارد کردن درستی، همدلی، تواضع، احترام به دیگران و انصاف رفتاری در شیوه رهبری، بهره وری سازمان را تا حد قابل توجهی افزایش دهد و همچنین اگر رهبری از شاخص های معنویت در شیوه رهبری خود استفاده کند، می تواند میزان مقبولیت خود را نزد پیروانش و هم احتمال موفقیت سازمان را در رسیدن به اهدافش بالا ببرد که با نتایج این پژوهش در زمینه تقوا، همدلی، عدالت محوری و حفظ کرامت انسانی همسو است (Khae Elahi et al., 2019: 29). که با مطالعه حاضر همسو است.

احمدی در مطالعه رهبری معنوی و توانمندسازی کارکنان بنیاد مستضعفان شهر تهران به این نتایج دست یافت که در سطح اطمینان ۰/۹۵ بین رهبری معنوی و توانمندسازی ارتباط معناداری وجود دارد، یعنی با افزایش رهبری معنوی، شاخص توانمندسازی در دو رویکرد (احساس شایستگی، احساس معنی داری، احساس خودتعیینی، احساس موثر بودن، احساس اعتماد میان همکاران، احساس مسئولیت و رضایت شغلی) نیز افزایش می یابد که با نتایج این تحقیق ارتباط مثبت و معنی داری دارد (Ahmadi, 2019: 37).

محمد باقری گزارش کرد که با اتکا به نظر دسلر آدین بی (۲۰۰۹) و هوارد وایت (۲۰۰۹) ملاحظه شد که رهبری معنوی منجر به افزایش عملکرد و بهره وری در کارکنان می شود که با نتایج این تحقیق در زمینه ایفای نقش الگو، ایجاد وحدت، ارزیابی ملی با نگاه به آینده، فرصت جویی هوشمندانه و خلاقیت و نوآوری ارتباط مثبت معنی داری دارد (Mohammad Bagheri, 2013: 41).

مهری گزارش کرد که خلاء معنوی جهان امروز و گرایش دوباره بشر به بستر معنویت، مسئولیت دولت اسلامی نسبت به معنویت آحاد جامعه، نقش و جایگاه معنویت در مرحله تشکیل جامعه اسلامی به عنوان شرایط مداخله گر در نظر گرفته شده است و معنویت در حوزه فردی نظیر خودنگری مداوم، حفظ سکینه در حوزه مسئولان و آموزش اخلاقی جامعه از سوی حکومت به عنوان راهبرد کنشی و هدف دار شدن زندگی به عنوان پیامدهای مثبت تحول معنوی است که با نتایج این تحقیق ارتباط مثبت و معنی داری دارد (Mehri, 2017: 7).

مقایسه نتایج مطالعه حاضر با مطالعه انجام شده توسط آقا پیروز و رستمی نیا نشان داد در هر دو مقاله مولفه های کلیدی و مهم مدیریت اسلامی در عملکرد مدیران بیشترین نقش را داشتند که عبارتند از: اخلاق مداری، دینداری و خدامحوری، عدالت طلبی، نرمخویی و رفتار نیکو، سعه صدر، تقوا، تدبیر و اندیشه ورزی و بصیرت، صداقت، تواضع و فروتنی، شجاعت، ساده زیستی، تخصص گرایی، امانتداری، عفو و بخشش، مشورت طلبی، قانون گرایی و شایسته سالاری است که با نتایج این تحقیق همسو است (Agha Pirooz & Rostaminia, 2019:113).

با توجه به نتایج پژوهش ها می توان گفت اگر مهم ترین عامل را برای گرویدن به افراد در یک سازمان یا گروه، اشتیاق یا جلب قلب آن ها بدانیم، رهبری را نیز باید اصلی ترین شخص یا گروه در سازمان دانست که از عهده این کار برمی آید. این نوع رهبران یعنی رهبران معنوی و ارزش مدار به کارها و فعالیت های پیروان در سازمان یا گروه به وسیله وصل کردن آن ها به ارزش های عمیق درونی از جمله تقوا، بصیرت، همدلی، عدالت محوری، حفظ کرامت انسانی، تواضع، سعه صدر، ایفای نقش الگو و ایجاد وحدت به آنان معنی می دهد و موجب افزایش تعهد، انگیزش، کارایی و انرژی گرایی در سازمان یا گروه می شوند.

داداش کریمی و همکاران در بررسی رابطه رهبری معنوی و دانش آفرینی در نظام آموزش عالی به این نتیجه دست یافت که سبک رهبری غالب در نظام آموزش عالی سبک رهبری گروهی مشارکتی است و سطح دانش آفرینی رهبری معنوی در نظام آموزش عالی کمتر از حد مطلوب است که با نتایج این تحقیق همسو نیست (Dadash Karimi et al., 2019: 1).

که به دلیل عدم توجه به بعد اسلامی رهبری معنوی و راهبردهای آن است، زیرا سازمان ها نیاز دارند که در مسیر تبدیل خود به سازمان های یادگیرنده، معنویت را در محل کار خود رواج دهند و به همین دلیل رهبری معنوی نیاز دارند. سفیدگری در پژوهشی با جمع آوری منویات معظم له و توصیه های ایشان و در نظر گرفتن مدل تحلیل راهبرد فرهنگی و شاخص های اسلامی شدن دانشگاه ها که از فرامین مقام معظم رهبری استخراج شده است، میزان انطباق نگرش و عملکرد دانشجویان با فرامین رهبری بررسی کرد. در این تحقیق پیمایشی آلفای کرونباخ ۰.۸۷٪ و میزان انطباق نگرش دانشجویان در طیف متوسط به بالا ۴/۸۰ درصد و میزان انطباق در عملکرد ۳/۶۰ درصد بدست آمد که با نتایج این تحقیق همسو نیست (Sefidgari, 2015: 11).

با توجه به یافته های این پژوهش به رغم تاکیدات مکرر مقام معظم رهبری مبنی بر اجرا و نهادینه سازی فرهنگ و مدیریت جهادی به عنوان بهترین الگو و سبک مدیریتی، متأسفانه تمامی شواهد گویاست که احیای این فرهنگ و شیوه مدیریتی مورد اهتمام جدی سایر تصمیم گیرندگان، برنامه ریزان و مدیران ارشد نظام جمهوری اسلامی ایران نیست، با وجود این عمیقاً بر این باور هستیم که هر جا تحولی بنیادی و دستاورد قابل توجهی در کشور بدست آید در فرهنگ و مدیریت جهادی و انقلابی ریشه دارد. بدیهی است

که این تفکر مدیریتی همانند دیگر رویکردهای مدیریتی از آسیب ها و تهدیدها مصون نیست و پیوسته با چالش هایی مواجه خواهد شد.

کیوان آرا و همکاران در گزارشی اعلام کردند که با شناسایی الگوهای کاربردی راهبردهای مقام معظم رهبری برای مدیریت بهتر بیماری کرونا وجود دارد، اکنون دغدغه جامعه بین الملل، مدیریت و کنترل این پاندمی است که مدیریت موفق در زمینه مهار کرونا مستلزم بهره گیری مشارکت مردم و متقاعد کردن آنها برای خودمراقبتی و بکارگیری مولفه های و شاخصه های مدیریت جهادی است که با یافته های این تحقیق همسو است (Keyvanara et al., 2020:589).

با توجه به نتایج بدست آمده می توان گفت که حضرت آیت الله خامنه ای به عنوان رهبر نظام اسلامی با همت مضاعف، تجارب و توانمندی های هوشمندانه خود و بکار بستن استانداردهای علمی مدیریت و رهبری، برای رفع چالش های نظری و عملی جامعه اسلامی ایران توانسته اند در تبیین مولفه های انقلاب و خط امام خمینی (ره) در پیوند نوین دین و سیاست امورکشور را هدایت و رهبری نمایند.

اطرات دوست گزارش کرد ضرورت مدیریت از سویی و جامعیت دین اسلام اقتضا دارد که شاخصه های رهبر و مدیر مطلوب در جامعه اسلامی، ایمانی و سازمان خدامحور توسط دین اسلام بیان می شود از طرفی سازمان ها و مدیران ملزم به نهادینه سازی این شاخصه ها در مجموعه های اجرایی جامعه می باشند که با یافته های این تحقیق در اصل غایتمندی جهان و موجودات، اصل بالقوه بودن کمال نهایی موجودات در عالم ماده و اصل تناسب ساختار وجودی موجودات ارتباط مثبت و معنی داری دارد (Etratdoost, 2011: 107).

تلاش جهادی، باید عالمانه و مدبرانه، پر حجم و با کیفیت، توأم با روحیه جهادی، خسیستگی ناپذیری، بیدون چشمداشت و انقلابی مداوم باشد. خدمت به بندگان خدا با نیت الهی و عواملی چون کارآمدی، تدین و انس با قرآن و دعا، برخوردارگی از حمایت و کمک مردمی، تبادل نظر، تعامل و همکاری با سایر مدیران برای رفع موانع، توکل به خدا و استمداد در توفی و تأییدات الهی در عرصه عمل و در عین حال جدیت در مسئولیتها و ترجیح دادن منافع ملی بر منافع شخصی و همچنین اولویت بندی کارها با برنامه های علمی و قدرتمندانه است (Efrekhari, 2017: 25). زیرا در جامعه امروز مدیران سازمان جهادی در عین حال که مسئول تحقق حداکثری اهداف سازمان است، مسئول تربیت و رشد خود نیز می باشد. مدیر سازمان جهادی همراه با نیروهایش همانند جمعی هستند که با اتخاذ تدابیر لازم و انجام تمام دقت های تخصصی لازم در کار خود، جمعی منسجم، یکدل، همراه، مخلص و مجاهد را به وجود آورده اند تا بتوانند اهداف والای سازمان اسلامی و جهادی را با کمترین هزینه محقق کرده و با گذشتن از این مسیر سخت و شیرین به رضای خداوند دست پیدا کنند و اگر هدف مدیریت جهادی خدمت به محرومان و مستضعفان باشد و از سوی دیگر تعهد و اخلاص نسبت به اسلام و انقلاب اسلامی داشته باشد، این هدف های مقدس روح ایثار، عشق و فداکاری در راه خدا را در مدیران پرورش می دهد.

مهم ترین روش پیاده سازی و معرفی سبک رهبری معنوی، راهبردهای مقام معظم رهبری و مدیریت جهادی عمل به آن و حمایت توسط مدیران دانشگاه های علوم پزشکی، اخلاص و دلسوزی صاحبان تصمیم است که باید تک تک مدیران برای رسیدن به این مهم برنامه ریزی کنند و نیازی به نیروهای کنترل کننده نداشته باشند.

وقتی بیماری همچون کووید-۱۹ در کشوری اپیدمی یا پاندمی می شود، مدیران دانشگاه علوم پزشکی همانند دوران دفاع مقدس، راهکارهای نحوه مدیریت مقابله با این ویروس را با استفاده از مدل رهبری معنوی و با تکیه بر رهنمودهای مقام معظم رهبری و مدیریت جهادی با بسیج منابع انسانی و مادی، برنامه ریزی فعالیت ها و انجام اقدامات در فضایی برگرفته از آموزه های اصیل دینی و فرهنگ جهادی به مقابله ویروس کرونا می پردازند که انشاء الله این ویروس را کنترل و ریشه کن کنند.

بنابراین بر اساس پیشینه مطالعات انجام شده در حوزه مدیریت جهادی، می توان بیان نمود مدیریت جهادی با فرهنگ ضدفساد، کار باتلاش، با خدا حساب کردن، تکیه به علم و درایت همراه است و باید توجه داشت که شاخص های رهبری معنوی، راهبردهای مقام معظم رهبری و مدیریت جهادی مساله مهمی برای اتخاذ تدابیر لازم در راستای اهداف بالای سازمانی است به گونه ای که با بکارگیری آنها نتایج فردی و سازمانی بسیاری را به همراه خواهد داشت. حیات و تداوم هر سازمانی در شرایط بحران وابسته به پیشبرد سلامت جامعه است در حقیقت سازمانهای جهادی سبک رهبری معنوی را همراه با راهبردهای مقام معظم رهبری ابزاری برای تدوین موفقیت بلندمدت سازمان برای مدیرانی که در این مسیر هستند، می دانند.

محدودیت های پژوهش

در ارتباط با محدودیت های پژوهش حاضر نیز باید عنایت داشت، با توجه به گسترش بیماری کرونا در زمان تهیه پژوهش حاضر و تعطیلی کتابخانه ها و مراکز پژوهشی، نگارندگان برای تهیه منابع و دسترسی به آنها با محدودیت های فراوانی مواجه بوده اند.

پیشنهاد های پژوهش

با توجه به نتایج به دست آمده پیشنهاد می شود طرح ریزی راهبردی در حوزه سرمایه های فکری، استفاده از سرمایه فکری به عنوان یک منبع غیرقابل جایگزین و امکان بهره گیری از معادن تجدید پذیر در جامعه انجام می گیرد و برای نهادینه سازی راهبردهای مقام معظم رهبری در بین مدیران دانشگاه های علوم پزشکی در چرخه آموزشی و قرار دادن آن در سیر مراحل تکامل نیروی انسانی و سرفصل های تعلیم و تربیت نسل جوان را در مراکز آموزشی بازنگری نماید.

قدردانی

از اساتید، صاحب نظران و کارشناسانی که در تهیه این پژوهش همکاری داشته اند، تشکر و قدردانی می گردد.

ملاحظات اخلاقی

نویسندگان اعلام می دارند که در این پژوهش تمامی اصول اخلاقی مرتبط از جمله محرمانه بودن پرسشنامه ها، رضایت آگاهانه شرکت کنندگان در پژوهش و اختیار خروج از پژوهش رعایت شده است. در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت داری رعایت شده است.

حامی مالی

این پژوهش با حمایت مالی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان به انجام رسیده است.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می نمایند که تضاد منافی در این تحقیق وجود ندارد.

مشارکت مولفان

این پژوهش مستخرج از رساله دکتری است که سهم نویسندگان عبارت است از:

اسماء سعیدی: نگارش مقاله.

سنجر سلاجقه، یاسر سالاری، حمیدرضا ملایی: نظارت و راهنمایی.

Designing a Model of Spiritual Leadership by the Supreme Leader's Strategies the Jihady Management in the Directors of Kerman University of Medical Sciences

Abstract

In recent years, there is increasing attention to spiritual leadership and its significant benefits for individuals, groups, organizations and communities. The present study aims to examine the model of spiritual leadership based on the strategies of the Supreme Leader based on the characteristics of Islamic management philosophy Jihadi has been carried out in the directors of medical universities of Kerman province. This cross-sectional study was performed on 156 senior, middle and operational managers of medical

universities in Kerman province. To collect information about this research, four questionnaires of the Supreme Leader's spiritual leadership, strategies, and jihadi management were used. Data using SPSS software version 23 and version 2.2 Smart PLS at a significance level of $05/0 \geq P$, were analyzed. Based on the research findings, there is a significant relationship between the Supreme Leader's strategies ($P < 0.05$, $\beta = 0.707$) and spiritual leadership. Due to the positive path coefficient, this relationship is incremental (direct) and also a significant relationship is established between the jihadi management ($P < 0.05$, $\beta = 0.204$) with spiritual leadership. Achieving a value of 0.740 for GOF indicates a very strong fit of this model. The results of this study showed that the managers of the University of Medical Sciences are considered as one of the main factors and institutions in the conditions of coronation control. Achieve their success in terms of coronary control and overcome the society through various challenges, problems and obstacles to health and achieve the lofty goals in the field of health.

Keywords: Spiritual leadership, the Supreme Leader's strategies, Jihady management.

References

1. The Holy Quran, Surah Al-Isra', verse 71.
2. Rastegar A. Manavit in the organization with the cognitive approach. Qom: University of Religions and Religions Publications;2010.
3. Habibollah Nakhi PZ. A modified bipolar release and post operative approach for the management of congenital torticollis. Tehran Univ Med J. 1997;55(6):94-97. URL: <http://tumj.tums.ac.ir/article-1-1620-en.html>
4. Dent EB, Higgins ME, Wharff DM. Spirituality and Leadership: An Empirical Review of Definitions, Distinctions, and Embedded Assumptions. Leadership Quarterly. 2005;16(1):625-653. DOI: 10.1016/J.LEAQUA.2005.07.002
5. Oladi B. A case report of conservative management of placental adhesion Kindler syndrome and Epidermolysis Bullosa Simplex: Report of three cases. Tehran Univ Med J. 2000;58(1):109-112. URL: <http://tumj.tums.ac.ir/article-1-1432-en.html>
6. Arkoubi K. Spiritual leader ship and identity in moroccan business. An ethnographic study of Ynna Hoding. 2016;4(1):25-32. <https://doi.org/10.5465/ambpp.2016.15258abstract>
7. Fry LW, Hannah ST, Noel M, Walumbwa FO. Impact of spiritual leadership on unit performance. Corrigendum. The Leadership Quarterly. 2012;23(3):641-650. <https://doi.org/10.1016/j.leaqua.2012.04.001>.
8. Tulayi R. A model for understanding the Islamic management. human development of the fourth year police. 2007;11(4):53-71.
9. Chardouli A, Hormozizadeh I. A representation of appropriate model of jihad management based on Basij's thinking. Basij Strategic Studies, 2019;22(84):5-24. <https://doi.org/20.1001.1.1735501.1398.22.84.1.5>
10. Jamshidi MH, Eslami M. Thinking and basij culture in the ideas of imam khomeini (ra). Soft Power Studies. 2017;7(16):42-62. <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=593498>.
11. Turkashund AA, Haji Siari M. Basiji thinking and its role in Jihadi management from the point of view of Imam and Supreme Leader. Farhang-e-Islami. 2014;2(1):37-44.

12. Khamenei SA. Bayanat in the meeting to explain the policies of the resistance economy in the presence of a group of officials of various economic activists and managers of scientific. Thesis, media and regulatory centers;2013.
13. Khae Elahi AA, Bahram Mirzaei A, Motaqi P. Moral leading priority in organization. Tadbir Journal Khordad. 2019;21(7):29-33.
14. Ahmadi S. Analyzing of relation between moral leading and making employees high power of Tehran feeble foundation. Saveh: Art and Knowledge training Institute;2019.
15. Mohammad Bagheri S. Investigating the Relationship between Spiritual Leadership and the Performance of the Staff of the Central Headquarters of Iran Customs. Thesis, Tehran: Islamic Azad University;2013.
16. Mehri K. Developing a Theoretical (Analytical) Model on Spiritual Transformation Based on the Statements of the Supreme Leader. Two Quarterly Journal of Islamic Education. 2017;12(24):7-29. <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=546094>
17. Agha Pirooz A, Rostaminia M. An Explanation of the Position of Tolerance and Flexibility in the Islamic Management. Scientific Journal of Islamic Management. 2019;27(3):113-139. https://im.ihu.ac.ir/article_204867.html?lang=en
18. Dadash Karimi Y, Mirsepasi N, Najaf Beigi R. Studying of Governance Evolution Theories in the Higher Education System and Universities to improve productivity. The Journal of Modern Thoughts in Education. 2019;14(1):1-26. https://jmte.riau.ac.ir/article_1518.html?lang=en
19. Sefidgari O. A Comparative Study of the Implementation of the Cultural Transformation Policy in the University with the Commands and Communication Strategies of the Supreme Leader. Thesis, Tehran;2015.
20. Keyvanara M, Satari M, Jangi M, Sharbafchizadeh N, Rahele R. Prediction of the Iranians self-care in terms of communication pattern of their individual and social characteristics in face of Covid-19 pandemic-2020. Tehran Univ Med J. 2020;78(9):589-597. URL: <http://tumj.tums.ac.ir/article-1-10826-en.html>
21. Etratdoost M. Planning position in islamic management in tradition and quran verses. police human development. 2011;7(33):107-126. <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=192702>.
22. Eftekhari A, Zargarzadeh M, Shamshiri M. Jihad Administration Components in the statements of Imam Khamenei (May Extend his Shadow. Military Management Quarterly. 2018;18(70):53-87. http://jmm.iranjournals.ir/article_33761.html?lang=en